УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ

ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Тема: АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ГОВОРА КАО ПРЕДИКТОР УСПЕШНОСТИ ВОКАЛНЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ ОСОБА СА ЛАРИНГЕКТОМИЈОМ

Кандидат: мр Ивана Шеховић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовао комисију: 06.03.2012. године; Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду.

Састав комисије:

1. др Мирјана Петровић-Лазић, редовни професор, поремећаји говора, 29.06.2011, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду
2. др Миле Вуковић, редовни професор, поремећаји језика, 16.03.2011, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду
3. др Раде Косановић, ванредни професор, оториноларингологија, 15.04.2011, Стоматолошки факултет, Универзитет у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. **Име, име једног родитеља, презиме:** Ивана (Мирослав) Шеховић
2. **Датум и место рођења, општина, република:** 14.12.1972., Звездара, Београд, Србија.
3. **Датум одбране, место и назив магистарске тезе:** 27.05.2011. године на Одељењу за логопедију, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду, „АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ГЛАСА КОД НАСТАВНИКА ПРЕ И ПОСЛЕ ВОКАЛНОГ ЗАМОРА“.
4. **Научна област из које је стечено звање магистра наука:** Логопедија.

5. **Приказ научних и стручних радова са оценом:** мр Ивана Шеховић је до сада публиковала 14 радова.

Радови објављени у часописима националног значаја са рецензијом (М52=2)

1. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2004). Техника дисања као метод фонопедског третмана. *Београдска дефектолошка школа*, Савез дефектолога Србије и Црне Горе, Београд, 2-3, 103-111
2. **Југовић, И.** (2004). Релаксација као метод у рехабилитацији гласа. *Истраживања у дефектологији*, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, 5, 81-87
3. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2006). Поремећаји гласа код трахеотомисане десе. *Београдска дефектолошка школа*, Друштво дефектолога Србије, Београд, 3, 81-87
4. Петровић Лазић, М., Бабац, С., **Југовић, И.** (2009). Мултидимензиона анализа гласа код пацијената са едемима на гласницама пре и после вокалне рехабилитације. *Београдска дефектолошка школа*, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, 1, 91-99, ИССН 0354-8759
5. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2010). Акустичке карактеристике гласа код вокалних професионалаца. *Београдска дефектолошка школа*, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, вол.16 (2), бр. 47, 333-348

Радови објављени у зборницима националног значаја (М63=1)

1. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2007). Мултидимензионална анализа гласа код пацијената са дисфонијом. Зборник радова, *Нове тенденције у специјалној едукацији и рехабилитацији*, Београд, 409-423

Радови саопштени на скуповима националног значаја штампани у изводу (М64=0,5)

1. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2004). Рехабилитација гласа пацијената са поремећајима респирације. Зборник резимеа, *Дани дефектолога Србије и Црне Горе*, Врњачка Бања, 55
2. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2005). Третман пацијената са чворићима на гласницама. Зборник резимеа, *Дани дефектолога Србије и Црне Горе*, Херцег Нови, 34

3. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2005). Најчешћи фактори који доводе до поремећаја певаног гласа. *Специјална едукација и рехабилитација – кораци и искораци*, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, 95
4. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2006). Спастична дисфонија. Зборник резимеа, *Дани дефектолога Србије*, Врњачка Бања, 29
5. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2006). Рехабилитација гласа код психогене афоније. Зборник резимеа, *Дани дефектолога Србије*, Врњачка Бања, 29
6. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.** (2007). Мишићне парезе ларинкса као узроци поремећаја гласа. Зборник резимеа, *Дани дефектолога Србије*, Врњачка Бања, 40

Радови штампани у зборнику радова са међународним учешћем (М14=4)

1. **Југовић, И.,** Петровић Лазић, М. (2009). Утицај вокалног замора на акустичке карактеристике гласа код наставника. III међународни научни скуп, *Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији*, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 67-78
2. Петровић Лазић, М., **Југовић, И.,** Вуковић, М., Дрљан, Б. (2010). Поремећаји гласа код предавача. *Сметње и поремећаји: феноменологија, превенција и третман, део II*, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 97-108

Највећи број објављених и саопштених радова директно се односе на обраду истраживачких проблема из научне области - поремећаји говора, као и предложена тема докторске дисертације. Радови представљају допринос изучавању и потпунијем познавању акустичких и перцептуалних карактеристика говора код ларингектомираних пацијената, као и проучавању њиховог међусобног утицаја. Наше истраживање требало би да употпуни постојећа сазнања и допринесе развоју научне и клиничке праксе.

III ОБРАЗЛОЖЕНИ КРИТЕРИЈУМИ И РАЗЛОЗИ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ЗАСНИВА ПОЗИТИВНА ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ

Кандидаткиња је одбранила магистарску тезу из исте уже научне области као што је тема предложене докторске дисертације, а досадашњим истраживањем је показала интерес и способност за истраживачки рад у области поремећаја говора. **Комисија је сагласна да је кандидат подобан за израду предложене докторске дисертације.**

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Комисија предлаже др Мирјану Петровић-Лазић, редовног професора Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду за ментора предложене докторске дисертације.

Проф. др Мирјана Петровић-Лазић сада предаје предмете: *Поремећаји гласа и Рехабилитација ларингектомираних болесника* на основним студијама, *Методе и технике клиничког испитивања гласа* на мастер студијама и *Рехабилитацију професионалног гласа* на докторским студијама, такође предаје *Поремећаје гласа* и на Медецинском Факултету Универзитета Источно Сарајево.

Научна и стручна област којом се проф. др Мирјана Петровић-Лазић посебно бави је патологија и рехабилитација говорног и певаног гласа деце и одраслих а посебно вокалних професионалаца. У групи је оснивача ове области на нашим просторима и више од двадесет година ради на развијању и усавршавању ове научне области. Посебан квалитет се постиже тиме што проф. др Мирјана Петровић-Лазић паралелно више од двадесет година ради са пацијентима који имају поремећаје гласа на ОРЛ Клиници КБЦ Звездара.

Објавила је велики број научних и стручних радова, овде ће бити приказани најрепрезентативнији.

Монографије (М13=5)

1. **Петровић-Лазић, М**., Косановић, Р., Васић, М. (2010). Рехабилитација ларингектомираних болесника. *Научна књига*, Београд. ISBN 978-86-87449-03-9
2. **Петровић-Лазић, М**., Бабац, С., Васић М. (2010). Резонатори гласа. *Нова научна*, Београд. ISBN 978-86-87449-01-5
3. **Петровић-Лазић, М**., Васић, М., Косановић, Р., Бабац, С. (2010). Рехабилитација гласа и говора после парцијалних и тоталних ларингектомија. *Нова научна*, Београд. ISBN 978-86-87449-02-2
4. Mitciau, N., **Петровић-Лазић, М**. (2005). Рехабилитација гласа вокалних професионалаца. Монографија на грчком језику, *медицинска издања P.H. Pashalidis*, Atina. ISBN 960-399-378-6
5. **Петровић-Лазић, М**. (1998). Фонацијски аутоматизми у рехабилитацији гласа. *Научна књига*, Београд. ISBN 86-475-0241-7

Врхунски међународни часопис (М21)

1. **Петровић-Лазић, М**., Бабац, С., Вуковић, М., Косановић, Р., Иванковић, З. (2011). AcousticVoice Analysis of Patients With Vocal Fold Polyp, *Journal of Voice*, Vol. 25, Issue 1, pp. 94-97. ISSN: 0892-1997

Радови објављени у научним часописима међународног значаја штампани у целини (М23)

1. **Петровић-Лазић, М.**, Бабац, С., Татовић, М., Иванковић, З. (2011). Анализа гласа пре и после вокалног замора. *Војносанитетски преглед*, вол. 68, бр. 3, стр. 209-213. YU ISSN 0042-8450
2. Бабац, С., **Петровић-Лазић, М**., Татовић, М., Стојановић-Камберовић, В., Иванковић, З. (2010). Отоакустичке емисије у испитивању слуха код деце. *Војносанитетски преглед*, вол.67, бр.5, стр. 379-385
3. **Petrović-Lazić, M**., Kosanović, R., Babac, S. (2009). Acoustic analysis findings in patients with vocal fold polyp, *Acta Med Sal*; 38, (2), 63-66

Радови у часопису водећег националног значаја (М51)

1. Бунијевац, М., **Петровић-Лазић, М.**, Максимовић, С. (2011). Акустичка анализа гласа код парцијалних ларингектомија. *Дефектологија*, вol. 17, бр. 1, 17-20. ISSN: 1512-6994
2. **Петровић-Лазић, М**., Бабац, С., Иванковић, З., Косановић, Р. (2009). Мултидимензиона акустичка анализа патолошког гласа. *Српски архив за целокупно лекарство*, вол. 137, бр.5-6, стр. 234-238
3. Косановић, Р., Иванковић, З., Бабац, С., Стојановић, С., **Петровић-Лазић, М**., Јечменица, J. (2009). Менингитис као компликација кохлеарне имплантације. *Српски архив за целокупно лекарство*, вол. 137, бр.3-4, стр.194-198

Радови саопштени на скуповима међународног значаја штампани у целини (М33)

1. **Petrović-Lazić, M**., Vuković, M., Babac, S. (2009). Multidimensional acoustic analysis of patients before and after training in self-perceiving voice by hearing. *9th Efas Congress, 21-24 June, CD, pp.136-140. Puerto de la Cruz Tenerife, Canary Islands, Spain*
2. Vuković M., **Petrović-Lazić, M**. (2009). Acoustic voice measurement in patients with Broca aphasia. *9th Efas Congress, 21-24 June, CD, pp.124-128. Puerto de la Cruz Tenerife, Canary Islands, Spain*
3. Vuković M., **Petrović-Lazić, M**., Vuković, I. (2011). Analysis of writing errors in written discourse of aphasic patients. In. Early detection and intervention of people with speech and language disorders. *(Editors: M.Gačnik & M. Strle).* Portorož: Center za korekcijo sluha in govora. *Aktiv logopedov CKSG*, p. 180-184. ISBN 978-961-90022-1-6
4. Vuković, M., **Petrović-Lazić, M.** (2011). Multidimensional voice analysis in patients with Broca' s aphasia. *V međunarodni naučni skup Specijalna edukacija i rehabilitacija danas Zbornik radova = Proceedings* / V međunarodni naučni skup Specijalna edukacija i rehabilitacija danas, Zlatibor, 24. - 27. septembar, str. 291-294. ISBN 978-86-6203-029

Поглавље у монографији међународног значаја или рад у тематском зборнику међународног значаја (М14)

1. **Петровић-Лазић, М**., Вуковић, М., Доброта –Давидовић, Н., (2009). Акустичка анализа гласа код органских и функционалних дисфонија. Тематски Зборник радова са Научног међународног скупа**:** *Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији* (31-39), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
2. Доброта–Давидовић, Н., **Петровић-Лазић, М**., Вуковић, М. (2009). Диференцијална дијагностика поремећаја флуентности. Тематски Зборник радова са Научног међународног скупа**:** *Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији* (41-53), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
3. Вуковић, М., **Петровић-Лазић, М**., Доброта–Давидовић, Н., (2009). Неуролингвистичка анализа алексије. Тематски Зборник радова са Научног међународног скупа**:** *Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији* (23-29), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
4. **Петровић-Лазић, М**., Доброта–Давидовић, Н. (2008). Акустички модел гласа пре и после вокалне терапије. Тематски Зборник радова са Научног међународног

скупа**:** *У сусрет инклузији: проблеми у теорији и пракси* (651-658), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

5. Доброта-Давидовић, Н., **Петровић-Лазић, М.,** Јовановић-Симић, Н., Шостер, Д. (2008). Карактеристике гласа особе која муца за време читања. Тематски Зборник радова са Научног међународног скупа**:** *У сусрет инклузији: проблеми у теорији и пракси* (659-666), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Комисија предлаже др Мирјану Петровић-Лазић, редовног професора Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду за **ментора предложене докторске дисертације.**

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Формулација назива теме

Назив АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ГОВОРА КАО ПРЕДИКТОР УСПЕШНОСТИ ВОКАЛНЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ ОСОБА СА ЛАРИНГЕКТОМИЈОМ јасно одражава предмет истраживања и **Комисија сматра да је наслов предложене докторске дисертације подобан.**

2. Предмет истраживања

Предмет истраживања обухвата утврђивање акустичких и перцептуалних параметара као предиктора разумљивости говора код пацијената са тоталном ларингектомијом. Истраживање има и теоријски и практични значај. Обзиром на актуелност овог проблема и недостатак сличних истраживања у нашој средини **Комисија сматра предмет истраживања подобним.**

3. Познавање проблематике на основу:

а) Изабране литературе

Истраживање које ће бити спроведено за потребе ове докторске дисертације се надовезује на актуелна истраживања у свету и код нас. Предложена домаћа и страна литература показује да кандидаткиња добро познаје проблематику из ове области.

б) Циљева истраживања

Основни циљ истраживања је да се утврди повезаност између акустичких и перцептуалних параметара и разумљивости говора код пацијента са ларингектомијом, који користе различите облике говорне комуникације: езофагеални говор, говор уз помоћ електронске ларингеалне протезе и говор уз помоћ трахеоезофагеалне протезе. Крајњи циљ истраживања је да се утврди који је од та три облика говорне комуникације најефикаснији.

в) Очекиваних резултата

Општа хипотеза у овом истраживању има основу у општим теоријским сазнањима и досадашњим емпиријским истраживањима, а у складу је са циљем овог истраживања.

Посебне хипотезе односе се на следећа очекивања:

1. Постоји значајна повезаност између разумљивости и акустичких параметара говора код пацијената са езофагеалним говором.
2. Постоји значајна повезаност између акустичких параметара и разумљивости говора код пацијената који користе електронске протезе.
3. Постоји значајна повезаност између акустичких и параметара и разумљивости говора код пацијената којима је уграђена трахеоезофагеална протеза.

4. План рада (кроз задатке истраживања)

План истраживања подразумева реализацију следећих задатака: акустичку анализу говора, перцептуалну анализу (GRBAS скала за субјективну процену гласа) и разумљивост говора код три групе испитаника: испитаника са езофагеалним говором, испитаника који користе електронске ларингеалне протезе и код испитаника који користе уградне протезе (трахеоезофагеална протеза).

У складу са тим, дефинисани су следећи ***задаци истраживања***:

1. Испитати акустичке и перцептуалне параметре и разумљивост говора код пацијената са езофагеалним говором.
2. Испитати акустичке и перцептуалне параметре и разумљивост говора код пацијената који користе електронске протезе.
3. Испитати акустичке и перцептуалне параметре и разумљивост говора код пацијената којима је уграђена трахеоезофагеална протеза.
4. Испитати значајност разлика у промени вредности параметара говора код пацијената са езофагеалним говором, пацијената који користе електронске протезе и пацијената којима је уграђена трахеоезофагеална протеза.

5. Метода и узорак истраживања

а) Узорак

Узорак ће се састојати од 120 ларингектомираних болесника, оба пола, старосне доби од 30-75 година. Узорак ће бити подељен на три групе: прву групу чине испитаници са езофагеалним говором, другу групу чине испитаници који користе електронске протезе и трећу групу испитаници којима је уграђена трахеоезофагеална протеза.

Комисија сматра да предвиђени начин формирања узорка одговара циљу и задацима истраживања.

б) Метод

Добијени подаци биће обрађени адекватним статистичким мерама и поступцима. У статистичкој обради користиће се методе дескриптивне статистике, као и параметријске и непараметријске методе провере повезаности варијабли (корелациона анализа). Добијени резултати ће бити приказани путем табела и графикона.

5. Варијабле и мерни инструменти

Инструменти који ће бити коришћени у овом истраживању су: компјутеризована лабораторија за акустичку анализу говора и гласа “Kay Elemetrics“ модел 4300, GRBAS скала за перцептуалну анализу говора и тест за процену разумљивости говора.

Место истраживања: Истраживање ће бити обављено у више клиничко-болничких центара у Београду.

Комисија сматра да су предложени инструменти у складу са предметом и циљевима истраживања.

VI ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА И ТЕМЕ

Кандидаткиња, **мр Ивана Шеховић** је претходно одбранила магистарску тезу из исте уже научне области као што је тема предложене докторске дисертације, а досадашњим истраживањем је показала интерес и способност за даљи истраживачки рад.

Увидом у приложену документацију и на основу анализе предлога пројекта докторске дисертације под називом **АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ГОВОРА КАО ПРЕДИКТОР УСПЕШНОСТИ ВОКАЛНЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ ОСОБА СА ЛАРИНГЕКТОМИЈОМ**, мр Иване Шеховић, Комисија сматра да кандидаткиња испуњава услове за израду докторске дисертације по Закону о научно истраживачкој делатности и Статуту Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, с обзиром да има:

- одбрањену магистарску тезу и академски назив магистра наука,
- научне радове од значаја за развој науке, објављене у часописима и зборницима националног значаја,
- радове саопштени на скуповима националног значаја,
- радове објављене у зборнику радова са међународним учешћем.

ПРЕДЛОГ

На основу свега наведеног, Комисија предлаже Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду, да прихвати овај извештај и одобри израду докторске дисертације под називом „АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ГОВОРА КАО ПРЕДИКТОР УСПЕШНОСТИ ВОКАЛНЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ ОСОБА СА ЛАРИНГЕКТОМИЈОМ“, кандидата мр Иване Шеховић.

У Београду 2012.

Чланови комисије:

1. Проф.др Мирјана Петровић-Лазић, ментор

2. Проф.др Миле Вуковић

3. Проф.др Раде Косановић